

РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

**АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ФІЛОЛОГІЇ
ТА МЕТОДИКИ ВИКЛАДАННЯ
ГУМАНІТАРНИХ ДИСЦИПЛІН**

Збірник наукових праць

Наукові записки
Рівненського державного гуманітарного університету

Заснований в 2009 році

Рівне – 2014

ББК 81
А - 43
УДК: 8

Актуальні проблеми філології та методики викладання гуманітарних дисциплін: Збірник наукових праць.
Наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету. — Рівне: РДГУ, 2014. — 88 с.

Збірник наукових праць містить статті з актуальних проблем викладання іноземної мови, філології, теоретико-методологічних, культурологічних, літературознавчих, мовознавчих проблем спілкування.

Матеріали можуть бути корисними для науковців, працівників навчальних закладів, викладачів та студентів вищих педагогічних навчальних закладів.

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Головний редактор:

Безкорвайна Ольга Володимирівна – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Заступник головного редактора:

Мороз Людмила Володимирівна – кандидат філологічних наук, професор (відповідальний редактор) (Рівненський державний гуманітарний університет).

ЧЛЕНИ РЕДАКЦІЙНОЇ КОЛЕГІЇ:

Постоловський Руслан Михайлович – кандидат історичних наук, професор, член-кореспондент Міжнародної слов'янської академії наук, ректор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Михальчук Наталія Олександрівна – доктор психологічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Вербець Владислав Володимирович – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Архангельська Алла Мстиславівна – доктор філологічних наук, професор (Рівненський інститут слов'янознавства Київського славістичного університету);

Оляндер Луїза Костянтинівна – доктор філологічних наук, професор (Волинський національний університет ім. Лесі Українки);

Гороть Євгенія Іванівна – доктор філологічних наук, професор (Волинський національний університет ім. Лесі Українки);

Коваль Ганна Петрівна – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Литвиненко Світлана Анатоліївна – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Стеріополо Олена Іванівна – доктор філологічних наук, професор, (Київський національний лінгвістичний університет);

Малафійк Іван Васильович – доктор педагогічних наук, професор, член-кореспондент АПСН (Рівненський державний гуманітарний університет);

Павелків Роман Володимирович – доктор психологічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Ніколайчук Галина Іванівна – кандидат педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Зимомря Микола Іванович – доктор філологічних наук, професор (Дрогобицький педагогічний університет ім. Івана Франка);

Сербіна Тетяна Георгіївна – кандидат філологічних наук, доцент (Рівненський державний гуманітарний університет).

Затверджено Вченою радою Рівненського державного гуманітарного університету (протокол № 2 від 26.09.2014 р.).

За достовірність фактів, дат, назв і т. п. відповідають автори статей. Думки авторів можуть не збігатися з позицією редколегії. Рукописи рецензуються і не повертаються.

Адреса редакції: 33028 м. Рівне, вул. Остафова, 31. Рівненський державний гуманітарний університет

ISBN 966 — 7281 — 09 — 03.

© Рівненський державний гуманітарний університет, 2014

РІВНІ ТА ОДИНИЦІ ПЕРЕКЛАДУ

Резюме. У статті розглядається проблема рівнів та одиниць перекладу, яка теоретично та методично надалі залишається відкритою.

Ключові слова: рівень, одиниця перекладу, текст, слово, мовний рівень.

Постановка проблеми. Визначення одиниць перекладу сягає широкого діапазону, починаючи зі слова, речення чи висловлювання аж до тексту чи культури загалом. Подібний підхід не можна використати, оскільки текст (чи культурне оточення), як засвідчує елементарна перекладацька практика, відіграє певну роль, але не є вирішальним фактором при перекладі. **Одиницею перекладу** виступає найменша смислова мовна одиниця вихідного тексту, яка має відповідники у перекладному тексті. Така одиниця може мати складну структуру, тобто включає в себе "неперекладні" для мови перекладу структурні частини, які можуть зберігатися в мові оригіналу власні, відносно самостійні значення. Прикладом цього може слугувати популярне нині слово *скейт-бордінг*, складові якого мають значення "кататися", "дошка" та формотворчий суфікс *-ing*, що вказує на процес.

Одиниці перекладу визначаються його рівнем, що залежить від мовних рівнів. За структурною концепцією, **мовні рівні** - це підсистеми загальної системи мови (як мовної діяльності), кожна з яких відзначається певною сукупністю відносно однорідних одиниць мови. Ці підсистеми керовані відповідною структурою - набором правил, що регулюють використання мовних одиниць та категорій. Проте проблема мовних рівнів, їх кількості та належних їм одиниць, залишається відкритою - дослідники виділяють від 3 до 5 рівнів мови (стандартні: фонетичний, лексичний, граматичний: морфологічний, синтаксичний і текстовий). Мовним рівням, на думку багатьох дослідників, мають відповідати **рівні перекладу**, які оптимально спостерігаються на трансформаціях [2; 3; 4; 5].

На противагу дослідникам, які говорять про чотири **рівні мови перекладу** (фонетичний, морфологічний, лексичний, синтаксичний), за вивченим нами матеріалом, основні перетворення (та сформовані ними відповідники) можна оптимальніше простежити на п'яти **основних рівнях мови** (як мовної діяльності): фонетичному, морфологічному, лексичному, синтаксичному і текстовому (з одиницями: фонема/ графема, морфема, лексема, речення та текст).

На найнижчому - вихідному **фонетичному** рівні відповідності на рівні фонем спостерігаються при відтворенні реалій та інших запозичень - англійське прізвище *Smith* транслітерується при відтворенні українською як *Сміт*, при чому фонема-спірант замінюється українським змичним приголосним *т*. Певні **фонетично-імітаційні трансформації** (перетворення) проявляються в звукоімітації та звукосимволізмі (звідти й назва рівня: фонетико-символічний). Звуконаслідування (з грец. *onomatopea*), складає собою звукову імітацію реальних явищ шляхом спеціального підбору звуків, їх алітерацій чи асонансів. Вона відбувається специфічно у кожній мові, залежно від її фонемного складу. Так, для німецькомовного слухача пес гавкає не: "Гав-гав!", а: *bellt* ("гавкає"): *Wau-wau!* Український півень кукурікає: "Ку-ку-рі-ку!" (на противагу німецькому, який *kräht* ("кукурікає"): *Kickericki!* (пор. англ. *Cock-a-doodle-do!*), а кішки нявкають "*М'яу!*" (*Die Katzen miauen*). Подібні звуконаслідування стосуються й звуків штучного походження: *Der Motor schlurfte ganz tief und verhalten* (Remarque): Мотор заторохтів глухо й спокійно. *Da kam ein Geglitzter von Geigen...* (Remarque): Потім глухо забриніли скрипки...

Фонетико-символічні (звукосимволічні) трансформації ґрунтуються на тому, що внаслідок взаємодії різних видів відчуттів (моторних, акустичних, зорових) між звучанням і значенням слова виникає специфічна асоціація. Внаслідок цього зв'язку в українській мові початковий "х" характеризує негативну оцінку; дрижачий "р" - поняття "швидкий", а "і" - поняття "маленький". Символісти - француз А. Рембо (сонет "Голосні") та росіянин В. Хлебніков знаходили до звуків кольорів відповідники тощо. Подібні характеристики бажано відтворювати при перекладі для збереження загальної тональності твору.

Звукосимволічні та звукоімітаційні властивості фонемного складу іншої мови найчастіше доводиться враховувати перекладачам віршового тексту, оскільки загальний тон і настрої подібного перекладу має бути співзвучним оригіналові. За допомогою повторення приголосних "з, ж, д, щ" в М. Рильського виникає можливість "почути" шум дощу, швидкість і дзвінкість його падіння, що має відчутти та передати перекладач. В ідеальному випадкові явища природи не мають калькуватися, а тонко і точно, з пахощами, з переливами кольорів, із складною звуковою тональністю переходити в рядки. Прикладом поєднання цих властивостей може послужити поліфонічна балада Й. В. Гете "Вільшаний цар" ("Erkönig"), де, за допомогою не лише чоловічих рим, а й звукоімітацій та звукосимволізму передається стрімкий біг коня й шалений запал схвильованого батька: *Wer reitet so spät durch Nacht und Wind?/ Es ist der Vater mit seinem Kind. /Er hat den Knaben wohl in dem Arm, /Er faßt ihn sicher, er hält ihn warm...*

Одиниці фонетичного рівня організовані на вищому рівні - **морфологічному** рівні мови. Саме організація морфем дозволяє за відомою формулою морфологічних форм до надуманих слів: *Глокая куздра штеко бодланула бокра и куздрячит бокренка* (Л. В. Щерба) сприйняти читачеві певний смисл речення (*якась, ймовірно, більша тварина жіночої статі виконала різку, перервну дію щодо іншої тварини чоловічої статі та виконує серію дій щодо її дитятка*), що засвідчує суттєвість морфологічного рівня для розуміння тексту. На

цьому рівні, що відповідає новому рівню перекладу, чітко спостерігаються статичні та динамічні відповідності на рівні морфем: *Tisch-e - стол-и*. **Морфолого-категорійні трансформації**, на нашу думку, стосуються змін при відтворенні як словотвірних афіксів, так і суто морфологічних категорій. Підвид словотвірних трансформацій проявляється не лише при перекладній взаємозаміні різнотипних суфіксів, що відзначаються додатковими відтінками значень (*spazieren: унацирувати; annullieren: анулювати*), а й у використанні для перекладу іншої частини мови (*Das Kind zu erziehen ist nicht leicht: Виховання дитини/ виховувати дитину - нелегка справа*). Саме ця обставина засвідчує морфологічний характер цього типу трансформацій. Як відомо, за допомогою словотвірного суфікса *-er* утворюється німецький віддієслівний іменник, що виражає агента дії. При перекладі українською мовою подібний іменник, як правило, відтворюється через дієслово: *Er ist ein Kettenraucher: Він палить мов папояг; Ich bin aber kein guter Schwimmer: я не вмю, однак, добре плавати* тощо. Аналогічною є конструкція з *-mann*: *Es ist ein Strandmann: йому подобається засмагати на сонці*. Саме в цих випадках доводиться говорити про морфему як одиницю перекладу. Вираз, утворений з морфем за популярною моделлю (**Winter+mann*), може бути реінтерпретований після появи у відповідному контексті як "людина, якій подобається зима".

Стандартні морфологічні трансформації знаходять своє вираження в заміні частин мови вихідної одиниці. Прикладами цього може бути перекладна взаємозаміна іменника та дієслова: *skoro bude snig* (нім. *es wird bald schneien*); прикметника та прислівника: *його важко поранили* (нім. *es wurde schwererwundet*); прикметника та іменника: *на півдні України* (нім. *im ukrainischen Süden*); іменника та дієслова: *курити заборонено!* (нім. *Rauchen verboten*) тощо. Популярними в німецькій стають вирази, утворені цим шляхом від іменників: *Es weihnachtet schon!* (до: *Weihnachten*): Незабаром Різдво!

Подібні трансформації, як правило, не пов'язані зі змінами змісту. Проте вони приводять до модифікації мовних одиниць, які дають змогу наблизитися до мовної норми рідної мови. Завдяки цьому прикметникова та іменникова конструкції в наступних прикладах може трансформуватися в дієслівний присудок: *Fräulein Müller bekam rote Bäckchen und blitzende Augen* (Remarque): Щічки фройляйн Мюллер **порожевіли, очі заблищали**.

Im ganzen Haus ist Krach (Anne Frank): Всі в домі **пересварилися**.

Дослівно останній вислів із "**Щоденника**" А. Франка можна було б перекласти з повним збереженням лексико-граматичного паралелізму: *У всьому домі сварка*. Такий переклад звучав би українською неприродно та й не передав би інформації, коли відбулася ця сварка, чи хтось продовжує ще сваритися. Тому структуру висловлювання було доцільно перебудувати. Всезагальність сварки переноситься зі слів "**цілий** дім" (*im ganzen Haus*) на підмет (*Vci*), а значення іменника "*сварка*" (*Krach*) перейшло до дієслова "*пересваритися*"; лише денотативне значення "**дім**" (*Haus*) не змінило свою категорійно-морфологічну оболонку. Подібні взаємозаміни спостерігаються як при перекладі афоризмів, так і ділової прози:

Die wenigsten Krokodilstränen fallen in den Nil (Heyse.): **Найменше** крокодилячих сліз проливається саме в Ніл (Гайзе).

Es wurde die beiderseitige Überzeugung zum Ausdruck gebracht: **Обидві сторони** висловили впевненість

Лексичний рівень охоплює парадигматичні комплекси організованих за певними принципами слів повсякденної мови (синоніми, антоніми та поля), а також слів та словосполучень із певних ідеолектів, діалектів чи терміносистем, синтагматичні особливості їх поєднання (валентність, сполучуваність, контекст; семантичну вибірковість) та епідигматичні характеристики цих слів, що виникають на перехрещенні парадигматики з епідигматикою (відповідна організація семем у семантичній системі полісемічних слів; пучки обов'язкових та потенційних сем). Саме цей рівень зачіпають **лексико-семантичні трансформації**, які за допомогою аналізу відповідного семантичного поля допомагають вибрати оптимальний варіант - значеннєві ізотопи для перекладу значення полісемічного слова. У такий спосіб слово може виступити одиницею перекладу.

Подібні пошуки, як правило, зумовлені неадекватністю лексичних засобів різних мов, певною неспіввідповідністю їх "мовних картин світу". Саме при лексико-семантичних трансформаціях найчастіше застосовують певні спеціальні прийоми для їх оптимального здійснення: конкретизацію/ генералізацію; логічний розвиток поняття та антонімічний переклад; запровадження нового / опускання вжитого слова тощо.

...er war plötzlich still und sah ihn, über den gekrümmten und vors Gesicht gehaltenen Arm hinweg, voll scheuer Hingabe (H. Mann): ...він враз затих, і все ще закриваючись ліктем (відсутній українській мові еквівалент *gekrümmt* передається описовою конструкцією), поглянув на нього з боязливою відданістю.

Переклад відбувається на основі ситуативно-семантичних трансформацій, при яких змінюється сам вибір складових, тобто ситуація зображується за допомогою інших ознак:

Kürzlich erzählte Frau von Daan allerhand Lustiges von ihren verschiedenen Flirts (A. Franke): Недавно пані фон Даан розповідала **веселі історії про своїх залицяльників в молодості**.

Vor dem Hause lag außerdem ein alter Friedhof, der schon seit langem stillgelegt war (Remarque): До того ж перед нашим будинком знаходилося старе кладовище, **на якому вже давно нікого не ховали**.

Vor dem Eingang stand eine Laterne (Remarque): Під'їзд **освічував** ліхтар (при описі ситуації перекладач вдало відобразив типову німецьку реалію - нефункціонуючі ліхтарі для Німеччини радше виняток, аніж правило).

Унаслідок мовної синергії лексичні одиниці тісно пов'язані з іншими рівнями. Завдяки наголосу на різних (у т. ч. звично ненаголошених) словах виникають нестандартні міжмовні фонетико-лексичні відповідники (**'er 'wird 'heute kommen: *саме він обов'язково прийде сьогодні ж*). Подібним чином можуть утворюватися лексико-граматичні відповідники (*Gib mir Brot/ das Brot! Дай мені хліб/ цю буханку хліба!*) та

лексико-граматичні відповідники: *Die Delegation war im Flughafen feierlich empfangen worden: Перед цим делегацію урочисто зустріли в аеропорту.*

Специфічною є взаємодія: слово - слово. Як відомо, стабільні поєднання декількох слів творять словосполучення, які можуть виступати одиницею перекладу. До цих словосполучень, крім вільних, належать:

а) термінологічні синтагми (*Schneller Brüter - fast-breeder reactor*: б) швидкий реактор), в) фразеологічні вирази (*ins Gras beißen - to kick the bucket*: врізати дуба), г) типові формули (*es liegt mir am Herzen*: у мене лежить на серці), д) стереотипні формулювання (*in Erkenntnis der Bedeutung*: усвідомлюючи значення) тощо. Саме на цьому проміжному рівні (особливо в), який становить, ймовірно, **фразеологічний** рівень мови з фразеологізмами як одиницями, часто доводиться вирішувати проблеми цілісно-ситуативної трансформації:

Immerhin fiel mir ein Stein vom Herzen: Все-таки у мене відлягло від серця (= у мене впав камінь з душі; мені полегшало тощо);

Miep hat eine Woche frei (A. Frank): Міп взяла на тиждень відпустку. На фразеологічному рівні ґрунтуються популярні нині оголошення інтернетівського банку first-e: *wenn ihre Bank bei Zinsen nur bis 3 zählen kann - wie war 's mit 5*. Оголошення обіграє конкретну відсоткову ставку (3 %) та фразеологізм "не вміти рахувати до трьох: бути недалеким", закидаючи таку недалекість (всього 3 %) конкуруючим банкам, і пропонує п'ять відсотків.

Синтаксичний рівень складають речення як завершені предикативні висловлювання, побудовані автором за певними принципами (економії / плеоназму; вербалізації / номіналізації) при специфічному вживанні часово-станових форм тощо. Саме речення (висловлювання) стають одиницею аналізу (але не перекладу) в процесі відтворення тексту, на фоні якого проявляють себе різні одиниці перекладу (фонема, морфема, слова тощо). За принципами організації тексту деякі специфічно організовані речення, що передають нормуюче висловлювання, можуть виступати одиницями перекладу. Це, в першу чергу, стосується нормативних виразів (*Tut ne куряць: Rauchen verboten: no smoking*), ситуативних формул (*Обережно, скло: fragile!*) та прислів'їв, які перекладають за допомогою цілісно-ситуативних трансформацій. Наприклад, вираз: *Xmo рано встас, тому Бог дає*, звично відтворюють у певному контексті за допомогою неідентичного в дослівному розумінні: *Morgenstunde hat Gold im Munde*. Як бачимо, у відповідних реченнях оригіналу та перекладу спостерігається відсутність слів, що співвідносяться одне з одним, хоча за своїм смислом вони залишаються повноцінними відповідниками.

Хоча речення не завжди виступає одиницею перекладу, проте воно може зазнати суттєвих змін. **Синтаксико-реченнєві трансформації**, які полягають у зміні синтаксичної структури висловлювання, зачіпають саме речення, "підганяючи" синтаксис до норм мови перекладу. Прикладом цього може слугувати те, що в українському перекладі німецького тексту нерідко відбуваються заміщення гіпотаксису та переклад простих вставних речень перекладають підрядними, звичними для україномовного мовця.

Er sitzt fest im Sattel, heisst es. Und kein Mensch fragt nach dem armen Pferd: **Як мовиться**, він твердо сидить в сідлі. І ніхто не питає про бідну коняку / і нікому немає діла до бідної коняки.

Звично в українській мові уникають типових для німецької мови підрядних речень часу, які досвідчені перекладачі розбивають на два простих:

Während Diederich noch erschüttert schwieg, klingelte es, und Herr von Barnim sagte: Приголомшений Д. мовчав. У **цю хвилину** пролунав дзвінок, і фон Барнім пояснив...

Іншим зразком синтаксико-реченнєвих трансформацій є переклад німецьких concessивних речень, які при відтворенні українською замінюють звичними для україномовного читача означальними:

Er dachte oft an diesen Mann, obwohl er ihn nie gesehen hat: Він часто думав про людину, **яку** він ще не бачив.

Текстовий рівень включає тематику тексту, його типи, їх статус та структури, що ґрунтуються на стилі. Саме стиль як текст - організуючий фактор визначає вибір мовних засобів та, на нашу думку, показує прагматичну спрямованість автора, його суб'єктивне бачення та тлумачення світу. **Текстово-стилістичні трансформації** стосуються відтворення самого тексту загалом, його культурно-специфічних конотацій, образних метафор, текстової динаміки та ритмічної організації. Подібні трансформації, враховуючи особливості мови, ґрунтуються на заміні вихідного відрізка тексту із одним стилістичним забарвленням на новий відрізок з іншим (часто в сусідніх реченнях). Взірцем такого перетворення є: *Der "Flak-Panzer I" wurde drei Wochen lang von der Truppe auf Herz und Nieren geprüft* ("Soldat und Technik"): "Тяжкоброньована самохідна зенітно-артилерійська установка I протягом трьох тижнів ґрунтовно перевірялася в ході військових випробувань". Як бачимо, розмовний вираз *auf Herz und Nieren*, властивий німецькому технічному стилю, в перекладі замінено нейтральним *ґрунтовно*, оскільки в українських науково-технічних текстах вживається стилістично немаркована лексика.

Підсумовуючи висловлене вище, можна стверджувати, що індивідуальні засоби перекладу оптимально проявляють себе саме в трансформаціях тексту. Трансформації реалізуються за допомогою відповідних способів (особливих прийомів щодо визначення необхідних мовних засобів), які допомагають зберегти риси авторського стилю при адекватному відтворенні змісту. Поряд з тим зазначимо, що проблема рівнів та одиниць перекладу теоретично та методично надалі залишається відкритою. Із чотирьох взаємоз'язаних ієрархічно рівнів еквівалентності, виділених В. Н. Комісаровим (рівні мовних знаків; висловлювань; структури повідомлення, опису ситуацій; цілей комунікації), дослідженими є лише одиниці для рівня знаків та частково висловлювань. Пошуки одиниць (та способів трансформацій) для інших рівнів продовжуються.

ЛІТЕРАТУРА

1. Брандес М. П. Стиль и перевод (на материале немецкого языка). – М.: ВШ, 1988. – 127 с.
2. Галь Н. Я. Слово живое и мертвое: Из опыта переводчика и редактора. – К.: Книга, 1972. – 176 с.
3. Коптилов В. В. Теория и практика художественного перевода. – К., 2002.-320с.
4. Львовская З. Д. Теоретические проблемы перевода. М., 1985.-260с.
5. Нелюбин Л. Л. Перевод и прикладная лингвистика. – М.: ВШ, 1983. – 207 с.

Резюме. В статье рассматривается проблема уровней и единиц перевода, которая теоретически и методически и далее остаётся открытой.

Ключевые слова: уровень, единица перевода, текст, слово, языковой уровень.

The summary. The article deals with the problem of levels and units of translation that both theoretically and methodologically still remains open.

Key words: level, unit of translation, text, word, linguistic level.

Одержано редакцією 16.05.2014 р.

УДК: 81' 25

М. ПАШКЕВИЧ, Л.В.МОРОЗ

СИНТАКСИЧНИЙ РІВЕНЬ І ЙОГО ОДИНИЦЯ: РЕЧЕННЯ/ВИСЛОВЛЮВАННЯ ТА ЇХ ДИФІНІЦІЇ ДЛЯ ПЕРЕКЛАДОЗНАВСТВА

Резюме. У даній статті аналізується визначення синтаксичного рівня та його одиниці. Підкреслюється, що у перекладі необхідно максимально наближатися до норм рідної мови.

Ключові слова: речення, висловлювання, переклад, класифікація, синтаксис.

Постановка проблеми. Визначення синтаксичного рівня та його одиниці є не менш дискусійним, ніж вирішення цієї проблеми для інших рівнів. Відносно визнаними є комунікативне спрямування синтаксису та його віднесеність (поряд із морфологією) до граматики. Зі синтаксисом (вченням про будову речення, до грец. “побудова; зв’язок, з’єднання”) морфологію (в межах граматики як учення про граматичні форми) поєднують морфологічні складові слова. Саме флексійні морфеми забезпечують об’єднання слів у словосполученнях та реченнях, дозволяючи творити їх смисл (зміст висловлювання).

На думку лінгвістів, синтаксис складається з двох відносно самостійних **розділів** - синтагматичного синтаксису словосполучень і синтаксису речень. Синтаксис словосполучень вивчає сполучувальні можливості слова (їх синтаксичну валентність), способи їх реалізації (узгодження, керування, прилягання) і виражені ними відношення (предикативні, атрибутивні, об’єктні, релятивні) в певних словосполученнях. Синтаксис речень описує внутрішню структуру, комунікативний тип речень, побудованих на основі цих словосполучень, їхню семантику і синонімічні перетворення. Складність взаємовідносин цих взаємозв’язаних розділів призвели до різнотипного визначення вихідної (чи основної) одиниці синтаксичного рівня — від словосполучення та речення (простого, ускладненого та складного) аж до тексту.

Прибічники формально-структурної граматики вважали **основною одиницею синтаксису** словосполучення (П.Ф. Фортунатов) чи синтагму (Ф. Де Соссюр), прихильники загальної, чи логічної, граматики надавали перевагу синтаксемі (Г.О. Золотова), реченню чи конструкції (З.Д. Попова). І перший, і другий підходи мають свої переваги та недоліки. Речення конструюються переважно на основі словосполучень (номінативних бінарних одиниць, утворених шляхом валентних можливостей головного слова). Самого словосполучення, однак, може бути недостатньо для утворення комунікативної одиниці (*урок математики; гарно розмовляти*). Більше того, є речення з одного слова: “*Сюди! Весна*”, які, на противагу попереднім випадкам, виражають предикативність та мають комунікативне спрямування, тобто відповідають рівню завершених структур. Саме це дозволяє визнати **просте речення** як вихідну структуру синтаксичного рівня. Таке речення лежить в основі ускладненого та складного речення і навіть тексту, виступаючи складовою перекладу.

Основні характеристики речення (як простого, так і складного) бувають змістовими та формальними. До змістових характеристик речення належать його:

1. **предикативність** — реальна чи ірреальна співвіднесеність змісту речення з дійсністю, що характеризується певним змістом (диктумом) та його оцінкою (модусом, чи модальністю), наприклад: кажуть, що він гарний друг (нім. er soll ein guter Freund sein);

2. **комунікативна спрямованість та співвіднесеність з основною логічною категорією** – судженням, за допомогою якого конкретний зміст певної комунікативної ситуації передається в процесі спілкування відповідною логічною конструкцією;

3. **логічна завершеність** : речення виражає відносно закінчену думку, що наближається до певного типу суджень тощо.

ЗМІСТ

<i>Скібчик А.В., Мороз Л.В.</i> Оригінал як дискурс: стратегії і тактики співрозмовників	3
<i>Ковалюк В.В.</i> Структурно-семантичні особливості неологізмів англо-американського походження в сучасній українській мові	4
<i>Опанасюк І.О., Мороз Л.В.</i> Слова в часі (неологізми, архаїзми та історизми): особливості їх перекладу	7
<i>Пашко І.О., Мороз Л.В.</i> Жанрово-стилістична домінанта в перекладі	10
<i>Вакулинська Л.М.</i> Повтор як комунікативний мовний засіб у німецькомовних біблійних текстах	12
<i>Останчук М.В., Дуброва А.С.</i> Життєвий, творчий шлях та науково-педагогічна діяльність К. Е.Цюлковського	14
<i>Крук М., Мороз Л.В.</i> Рівні та одиниці перекладу	18
<i>Пашкевич М., Мороз Л.В.</i> Синтаксичний рівень і його одиниця: речення/висловлювання та їх дифініції для перекладознавства	21
<i>Король О.Ю., Мороз Л.В.</i> Значення поняття стилю для перекладацької інтерпретації	24
<i>Хомицька Р.В.</i> Семантичний аналіз прислів'їв та приказок	26
<i>Бігунова С.А., Зубілевич М.І.</i> Лінгвостилістичні особливості тексту як продукту мовлення	29
<i>Краля І.В., Мороз Л.В.</i> Час і простір у художньому творі як видова ознака мемуарної літератури	32
<i>Калініченко М. Н.</i> Готорні і «друге велике пробудження»	34
<i>Мороз Л.В.</i> Завершальна фаза еволюції конні-кетчерівського памфлету	38
<i>Шкода Н., Мороз Л.В.</i> Сюжетно-композиційні новації – провідний чинник жанрового розвитку художніх життєписів	39
<i>Новосад Н.І., Мороз Л.В.</i> Художня біографія як різновид ренесансної «літератури факту»	42
<i>Мороз Л.М.</i> Новелістична традиція на теренах англійського Ренесансу	44
<i>Михальчук Н.О., Івашкевич Е.Е.</i> Особливості розуміння поетичних творів Філіпа Морена Френо	49
<i>Кисляк О.В., Кравець Д.В.</i> Неочікуваний і зовсім несподіваний Ремарк	53
<i>Дуброва А.С., Трофімчук В.М.</i> Система і характер вправ професійно орієнтованого курсу для інтенсивного навчання читання	56
<i>Баталія Л.О.</i> Педагогічні та теоретичні засади розвитку альтернативних шкіл в країнах західнослов'янського світу	59
<i>Кушнір Н.В.</i> Застосування комп'ютера на заняттях з іноземної мови	62
<i>Черуха Н.В., Черуха В.В.</i> Тенденції розвитку методики викладання іноземних мов в Україні та за кордоном	64
<i>Бойко Н.Г.</i> Краєзнавчий матеріал як фактор забезпечення соціокультурної компетенції	67
<i>Данілова Н.Р.</i> Застосування комп'ютерних технологій для навчання студентів-економістів іноземній мові	69
<i>Безкоровайна О.В.</i> Культура особистісного самоствердження студента-філолога – актуальна соціально-педагогічна проблема	71
<i>Кочубей О.С.</i> Запровадження компетентнісного підходу у підготовці фахівців з вищою освітою	74
<i>Давнюк С.В., Козицька О.А.</i> Проблеми формування мовної культури студентів	78
<i>Олесюк Л.В.</i> Звуконаслідувальна лексика в сучасній англійській мові	80
<i>Михальчук Н.О., Івашкевич Е.Е.</i> Social intellect of the person in the space of his/her complex of interpretations	82
<i>Відомості про авторів</i>	86
<i>Зміст</i>	87

Наукове видання

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ФІЛОЛОГІЇ ТА МЕТОДИКИ ВИКЛАДАННЯ ГУМАНІТАРНИХ ДИСЦИПЛІН

Збірник наукових праць

Наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету

Заснований у 2009 р.

Відповідальний редактор збірника Петрівський Я.Б.
Відповідальний за підготовку збірника до видання Мороз Л.В.
Технічний редактор Ковалюк В.В.
Комп'ютерна верстка Ковалюк В.В., Краля І.В.

Підписано до друку 26.09.2014 р.
Формат 60x84 1/8. Папір офсетний № 1. Гарнітура Times New Roman. Друк різнографічний.
Ум. друк. арк. 24,02. Обл. вид. арк. 17,39. Наклад 120.

Адреса редакції: 33028 м. Рівне, вул. Остафова, 31
Рівненський державний гуманітарний університет.

Віддруковано в редакційно-видавничому відділі
Рівненського державного гуманітарного університету
33028 м. Рівне, вул. С.Бандери, 12, тел. 26-48-83

**А – 43 Актуальні проблеми філології та методики викладання
гуманітарних дисциплін: Збірник наукових праць. Наукові записки
Рівненського державного гуманітарного університету. — Рівне: РДГУ,
2014. — 88 с.**

ISBN 966 — 7281 — 09 — 03.

Збірник наукових праць містить статті з актуальних проблем викладання іноземної мови, філології, теоретико-методологічних, культурологічних, літературознавчих, мовознавчих проблем спілкування.

Матеріали можуть бути корисними для науковців, працівників навчальних закладів, викладачів та студентів вищих педагогічних навчальних закладів.

УДК: 81'243

ББК 81.2